

JOANNA ZUCHEWICZ

ISTOTA WIARYGODNOŚCI INFORMACJI SPRAWOZDAWCZEJ W DOBIE KRYZYSU FINANSOWEGO

Wprowadzenie

Zmieniająca się rzeczywistość gospodarcza, wynikająca zarówno z procesu globalizacji, jak i kryzysu finansowego, spowodowała krytykę rachunkowości jako źródła informacji o sytuacji majątkowej i finansowej jednostek. Najistotniejsze kwestie można ująć w kilku punktach:

- brak, w gospodarce opartej na wiedzy, informacji w sprawozdaniach finansowych na temat czynników niematerialnych, chociażby takich jak kapitał intelektualny, wewnętrzna wartość firmy, relacje z klientem, aktywa związane z lokalizacją, aktywa rynkowe itp.,
- kontrowersyjny sposób wyceny majątku jednostki i źródeł jego pochodzenia, oparty głównie na wartościach historycznych, powodujący coraz większy rozdźwięk między wartością bilansową majątku a jego wartością rynkową,
- zbyt duża kreatywność w prezentacji różnych składników w sprawozdaniach finansowych (np. wartości wirtualnych),
- brak spójności informacji ujmowanych w poszczególnych elementach sprawozdania finansowego oraz niewystarczająca dezagregacja danych,
- niewystarczająca świadomość, osób opracowujących politykę rachunkowości, konsekwencji przyjętych rozwiązań.

Przedstawiona sytuacja może prowadzić do zafałszowania rzeczywistej wartości firmy i jej aktywów oraz wyniku finansowego. W zależności od przyjętych rozwiązań, zgodnych z obowiązującym prawem bilansowym, sugerowana w sprawozdaniu finansowym kondycja podmiotu może być lepsza niż w rzeczywistości, bądź gorsza. Mając powyższe na uwadze, można zastanawiać się, czy obecne sprawozdania finansowe dostarczają wiarygodnych informacji swoim użytkownikom (interesariuszom).

Na tym tle autorka wysuwa następującą tezę: wiarygodnych i prawdziwych informacji o wynikach przedsiębiorstwa mogą dostarczać sprawozdania finansowe, skonstruowane na bazie rzetelnej wyceny bilansowej, ujmujące wszystkie istotne transakcje i składniki majątku jednostki oraz posiadające cechy jakościowe zawarte w normach rachunkowości.

Celem artykułu jest z jednej strony przybliżenie podjętych przez gremia tworzące międzynarodowe standardy rachunkowości prac mających za zadanie zwiększenie m.in. wiarygodności sprawozdawczości finansowej jako podstawowego źródła informacji o sytuacji finansowej jednostki gospodarczej, działającej na międzynarodowym rynku, z drugiej zaś analiza słuszności proponowanych kierunków przebudowy sprawozdawczości finansowej.

Krytyka wiarygodności sprawozdawczości finansowej jako podstawowego źródła informacji o wynikach jednostki

Zarówno w przeprowadzanych badaniach empirycznych, jak i literaturze przedmiotu można napotkać wiele krytycznych uwag pod adresem rachunkowości jako zwierciadła wyniku przedsiębiorstwa i jego kondycji. Zarzuca się, między innymi, że sprawozdania finansowe przedsiębiorstw kreowane na bazie współczesnej rachunkowości, stają się coraz bardziej skomplikowane, a w konsekwencji mało przejrzyste. Taka sytuacja, zdaniem laureata Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii J. Stiglitz'a, sprzyja różnego rodzaju manipulacjom księgowym, mającym symptomy „artyzmu”¹. W warunkach istniejących regulacji z zakresu rachunkowości, księgowi mają bardzo szerokie możliwości kształtowania księgowego wizerunku firmy i jej sprawozdań finansowych².

Zdaniem ekonomistów, kreowany przez rachunkowość obraz wyników, rzetelny z punktu widzenia obowiązujących zasad czy też regulacji rachunkowości, pozostaje „w niezbyt ścisłym związku z rzeczywistością gospodarczą i w tym sensie daleki jest od rzetelnej prawdy ekonomicznej”³.

Na wysoki stopień skomplikowania rachunkowości wskazuje również założyciel funduszu inwestycyjnego *The Vanguard Group* John Bogle. Jego zdaniem nawet specjaliści z dziedziny rachunkowości mają problem z interpretacją i rozumieniem ekonomicznej treści niektórych regulacji prawa bilansowego⁴. Niewątpliwie na taką sytuację wpłynął chociażby proces kreowania nowych produktów rynku finansowego, m.in. wtórnych papierów wartościowych i obrotu nimi, czego nawet organy nadzoru do końca nie rozumieją. Rosnąca mnogość, złożoność oraz zmienność regulacji rachunkowości sprzyja prezentowaniu pożądanego wizerunku przez przedsiębiorstwa. Podobne stanowisko przedstawia Z. Luty i zauważa, że „regulacje prawne rachunkowości nie nadążają za kreowaniem nowych obszarów w relacjach biznesowych, zaś stopień komplikacji owych relacji stwarza istotną barierę

¹ J. Stiglitz: *Szalone lata dziewięćdziesiąte*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 137.

² Pisała o tym także E. Mączyńska: *Białe plamy i pułapki dzisiejszej rachunkowości*, „Rachunkowość” 2007, nr 9.

³ E. Mączyńska: *Zagrożenia w działalności gospodarczej. Dylematy ustrojowo-strategiczne*, [w:] *Mendry upadłości przedsiębiorstw. Klęska czy druga szansa?*, red. E. Mączyńska, SGH, Warszawa 2009, s. 51.

⁴ J.C. Bogle: *Enough. True Measures of Money, Business and Life*, Wiley, New York 2008, s. 38.

w ich rozumieniu i interpretacji ewidencyjno-sprawozdawczej”⁵. Zwraca również uwagę na „zwątpienie w jakość ujawnianych informacji finansowych, a szczególnie w możliwość odczytania wykreowanych wartości wirtualnych” jako konsekwencje oddziaływania powyższych czynników. Z. Luty ponadto ostrzega, że „należy odróżnić świat wartości wirtualnych od wartości rzeczywistych”.

Zasady rachunkowości pozostawiają znaczne obszary swobody w wyborze polityki rachunkowości i kształtowaniu subiektywnego, bilansowego wizerunku jednostki⁶. Zgodnie z przyjętymi przez przedsiębiorstwo rozwiązaniami w ramach polityki rachunkowości, jednostki mogą kreować wartości poszczególnych pozycji sprawozdawczych, wpływać na wynik finansowy oraz strukturę bilansu, szczególnie w sferze inwestycji krótko- i długoterminowych.

Podstawową cechą sprawozdań finansowych, warunkującą ich użyteczność, jest wiarygodność. Informacja jest wiarygodna, jeśli wiernie odzwierciedla transakcje i zdarzenia, które ma za swoją treść. O wierności prezentacji można mówić wówczas, jeśli transakcje prezentowane są zgodnie z treścią ekonomiczną, a nie jedynie formą prawną⁷. Zgodnie z polskim prawem bilansowym, aby składnik mógł być ujęty w bilansie, oprócz szeregu innych wymogów, musi posiadać wiarygodnie określoną wartość. Zatem wiarygodność informacji sprawozdawczej ściśle związana jest z pomiarem i wyceną dokonywaną w rachunkowości. I tu pojawia się kolejny problem i krytyka, dotycząca kryteriów wyceny stosowanej w rachunkowości. Wycena odnosi się do wartości aktywów, pasywów, przychodów i kosztów oraz wpływa bezpośrednio na wysokość ujętych składników w bilansie, czy wyniku finansowego wypracowanego przez przedsiębiorstwo w danym okresie czasu. Od wielu lat toczy się spór o najbardziej prawidłową metodę wyceny – według kosztu historycznego, czy według wartości godziwej?

Na temat dylematu wyceny w rachunkowości wypowiedało się wielu wybitnych w tej dziedzinie specjalistów⁸. Środowisko naukowe też ma odmienne koncepcje na temat kategorii, które powinny stanowić fundament wyceny w systemie rachunkowości. Zmiany i ich tempo, jakie dokonywały się na globalnym rynku, spowodowały utratę wartości informacyjnej kategorii kosztu historycznego. Natomiast głównym argumentem przemawiającym za stosowaniem wartości godziwej miała być jej aktualność, prezentująca rzeczywiste i najbardziej zbliżone do rynkowych wartości majątku jednostki oraz źródeł jego finansowania.

⁵ Z. Luty: *Wirtualny wymiar informacji finansowych*, [w:] *Zagrożenia w działalności gospodarczej a prawo bilansowe*, red. E. Mączyńska, Z. Messner, PTE, SKwP, Warszawa 2010, s. 43.

⁶ Więcej na ten temat J. Zuchewicz: *Polityka rachunkowości jednostki oraz ujęcie jej zmian w sprawozdaniu finansowym według regulacji polskich i międzynarodowych*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości Tom 60, SKwP, Warszawa 2011, s. 341–345.

⁷ Więcej na ten temat J. Zuchewicz: *Nowy wymiar cech jakościowych sprawozdawczości finansowej*, [w:] *Systemy zarządzania kosztami i dokonania*, red. E. Nowak, M. Nieplowicz, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 122, Wrocław 2010, s. 494–501.

⁸ Więcej na ten temat: J. Gierusz: *Koszt historyczny czy wartość godziwa – dylematy wyceny w rachunkowości*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości Tom 62, SKwP, Warszawa 2011, s. 111.

Jednak, ze względu na wysokie koszty czy też niedostępność do informacji na temat wartości rynkowych, wartość godziwa w znacznym stopniu oparta jest na szacunkach i uznaniowości dokonywanej przez przedsiębiorstwa, zatem pozostaje ona pod wpływem indywidualnych i subiektywnych osadów osób biorących udział w procesie wyceny bilansowej. Zdaniem M. Kutery⁹ taka sytuacja w znacznym stopniu wpłynęła na kryzys finansowy 2008–2009.

Na potwierdzenie istoty i wagi tej problematyki mogą posłużyć słowa byłego prezesa IASB, Sir Davida Tweediego: „niewielu jest zwolenników powrotu do kosztu historycznego. Niewielu również opowiada się za wyceną według wartości godziwej. Większość opowiada się za podejściem kompromisowym”¹⁰.

W gospodarce opartej na wiedzy, w sytuacji gdy kapitał intelektualny stanowi podstawę rozwoju gospodarczego narodów, a jego wpływ na wartość przedsiębiorstw jest niekwestionowanym czynnikiem, obecne regulacje dotyczące sprawozdawczości finansowej, zarówno o wymiarze krajowym jak i międzynarodowym, nie uwzględniają możliwości prezentowania w sprawozdaniach finansowych wyczerpującej informacji o niematerialnych zasobach jednostek (np. takich jak wiedza i umiejętności, marka i renoma, kapitał organizacyjny, relacje z klientami itp.). Takie podejście prowadzi do dużych różnic między wyceną jednostek dokonywaną przez zarządzających czy rynek, a wartością generowaną przez system rachunkowości.

Treść niniejszego opracowania nie wyczerpuje listy zgłaszanych uwag co do wiarygodności informacji sprawozdawczej, wskazuje jednak na niedociągnięcia istniejących rozwiązań, obnażone w szczególności przez kryzys finansowy.

Podjęte przez IASB i FASB prace nad wspólnymi założeniami koncepcyjnymi oraz formułą sprawozdawczości finansowej

Od 2001 roku dwie największe instytucje na świecie, opracowujące standardy rachunkowości, europejska Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (*International Accounting Standards Board*, IASB) i amerykańska Rada Standardów Rachunkowości Finansowej (*Financial Accounting Standards Board*, FASB), początkowo osobno, a od 2002 roku wspólnie, pracują nad modelem sprawozdawczości finansowej. Podjęte prace w ramach procesu konwergencji rozwiązań ujętych w amerykańskich standardach (US GAAP) i Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), zmierzają do wypracowania jednolitych, powszechnie akceptowanych, globalnych standardów rachunkowości. 29 maja 2008r. IASB i FASB opublikowały wspólnie opracowany projekt pt. „Ramy konceptualne sprawozdawczości finansowej: cele sprawozdawczości finansowej oraz cechy

⁹ M. Kutera, S.T. Syrdykowska: *Kryzysy gospodarcze a wiarygodność sprawozdań finansowych*, Difin, Warszawa 2009, s. 151.

¹⁰ A. Karmańska: *Wartość ekonomiczna a paradygmat metody bilansowej (artykuł dyskusyjny)*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości Tom 38, SKwP, Warszawa 2007, s. 128.

jakościowe i ograniczenia użytecznej decyzyjnie informacji pochodzącej ze sprawozdawczości finansowej”¹¹. Oba gremia zadeklarowały poparcie dla idei stworzenia wspólnej, całościowej, jasnej i spójnej podstawy sprawozdawczości finansowej, uwzględniającej zmiany na rynkach, w przedsiębiorstwach i w otoczeniu gospodarczym, które miały miejsce od momentu opracowania dotychczasowej koncepcji oraz dla opracowania jednolitego zbioru globalnych standardów.

Podjęte działania mają zwiększyć m.in. użyteczność i wiarygodność informacji prezentowanych w sprawozdaniach finansowych. Paradoksalnie, kryzys finansowy 2008–2009 opóźnił prace nad wspólnymi założeniami koncepcyjnymi sprawozdawczości finansowej. Stan prac IASB i FASB w tej dziedzinie przedstawia tabela 3.

Tabela 3

Stan prac IASB i FASB nad wspólnym projektem założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej

Faza	Zakres	Stan prac	Termin zakończenia
A	Cele i cechy jakościowe sprawozdań finansowych	zakończone	28.09.2010 r.
B	Podstawowe składniki sprawozdania finansowego oraz kryteria ujmowania	w trakcie	planowany był na 2011 r.
C	Wycena	w trakcie	planowany był na 2011 r.
D	Jednostka sprawozdawcza	w trakcie	nie ustalony
E	Prezentacja, ujawnianie, uwzględniające ograniczenie sprawozdawczości finansowej		nie ustalony
F	Przeznaczenie i status założeń koncepcyjnych		nie ustalony
G	Zastosowanie założeń koncepcyjnych dla sektora non-profit		nie ustalony
H	Pozostałe kwestie		nie ustalony

Źródło: opracowano na podstawie M. Kędzior, K. Grabiński: *Ocena opracowywanego przez IASB i FASB projektu założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości Tom 61, SKwP, Warszawa 2011, s. 63.

Opracowane cele i cechy jakościowe sprawozdań finansowych w fazie A, mają ułatwić dostarczanie interesariuszom jednostek, wiarygodnej i bezstronnej informacji finansowej¹². W projekcie zastąpiono dotychczasową zasadę wiernego obrazu przez zasadę wiernego odzwierciedlenia, która nie jest do końca jednoznaczna. Wiąże się ona z kompletnością,

¹¹ *Preliminary Views on an improved Conceptual Framework for Financial Reporting. The Reporting Entity. Discussion Paper*, IASB, London, May 2008.

¹² Więcej na ten temat: J. Zuchewicz: *Sprawozdawczość finansowa jako źródło informacji o wynikach przedsiębiorstwa w dobie globalizacji*, [w]: *Czas na pieniądź. Zarządzanie Finansami. Inwestycje, wycena przedsiębiorstw, zarządzanie wartością*, red. D. Zarzecki, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 639, Szczecin 2011, s. 183–193.

neutralnością i bezbłędnością, natomiast informacja wiarygodna związana jest z ostrożnością. Konieczność zachowania ostrożności wynika z niepewności, która nieodłącznie towarzyszy działalności gospodarczej. Z kolei w warunkach niepewności, informację sprawozdawczą należy przygotować przy dużym stopniu zarówno rozważań jak i odpowiedzialności.

Trwające prace w ramach fazy B mają na celu:

- przegląd definicji aktywów i pasywów,
- zidentyfikowanie i usunięcie różnic dotyczących innych elementów sprawozdania finansowego,
- uzgodnienie zasad i kryteriów usunięcia składnika z ksiąg rachunkowych,
- zdefiniowanie jednostki księgowej.

Ponieważ, jak już wspomniano, prace nad tą częścią założeń koncepcyjnych nadal trwają, można zapoznać się jedynie z materiałami roboczymi, opracowanymi przez obie Rady, które jednak nie mają jeszcze ostatecznego kształtu.

Z punktu widzenia poruszanej w niniejszym artykule tematyki, niezwykle interesujące są propozycje podstaw wyceny, które mają być zgodne z celami i cechami jakościowymi sprawozdań finansowych, ujętymi w części A. W 2007 roku oba gremia zaproponowały w ramach fazy C następujące podstawy wyceny:

- historyczna cena wejścia,
- historyczna cena wyjścia,
- zmodyfikowana cena historyczna,
- bieżąca cena wejścia,
- bieżąca cena wyjścia,
- bieżąca cena równowagi,
- wartość użytkowa,
- przyszła cena wejścia,
- przyszła cena wyjścia.

W przedstawionych materiałach roboczych, wartość rynkowa (bieżąca) została podzielona na cenę wejścia, wyjścia oraz cenę równowagi. Nadal jednak pozostaje problem szacowania wartości godziwej, w przypadku braku wartości rynkowej, na podstawie subiektywnych osądów osób opracowujących sprawozdania finansowe. Zdaniem autorki niniejszego opracowania, pozostawienie zbyt dużej swobody w zakresie wyceny opartej na wartości godziwej, w sytuacji kiedy menedżerom jednostek w większym stopniu od interesu użytkowników sprawozdań finansowych, będzie przyświecał interes jednostki czy właścicieli, może w istotnym stopniu zagrozić wiarygodności wyników prezentowanych przez te podmioty.

Na spotkaniach w lipcu 2010 roku¹³ Rady uznały, że przy wyborze podstawy wyceny jednostki powinny uwzględnić podstawowe cechy jakościowe użytecznej informacji finan-

¹³ *Conceptual Framework Project, Phase C*, FASB 2010, <http://www.fasb.org> (20.12.2011).

sowej i ekonomicznej oraz mieć na uwadze przyszłe przepływy pieniężne przy uwzględnieniu kryterium kosztów i korzyści. Jednak, zdaniem autorki, umożliwienie wyboru w zakresie księgowej wyceny, zaproponowane przez obie instytucje, zmniejszy porównywalność sprawozdań finansowych, a w konsekwencji ich użyteczność na potrzeby podejmowania decyzji, nie tylko przez inwestorów, ale i innych uczestników międzynarodowego rynku.

Faza D poświęcona została rozważaniom nad jednostką sprawozdawczą. Obie Rady uznały, że ze względu na potrzeby różnorodnych interesariuszy sprawozdawczości finansowej, sprawozdania finansowe powinny być przygotowywane z punktu widzenia jednostki.

W nowych „Ramach konceptualnych” przyjęto również możliwość zawierania w raportach finansowych informacji o charakterze prospektywnym¹⁴.

Od 2001 roku szeroko dyskutuje się również na temat projektów nowych standardów rachunkowości w zakresie m.in. formy prezentacji sprawozdań finansowych. Efektem podjętych przez IASB i FASB prac we współpracy z szeregiem grup doradczych jest projekt nowej formuły sprawozdania finansowego¹⁵, który wprowadza odmienne od dotychczasowego podejście do jednostki. Nie jednostka jako całość, ale jej poszczególne rodzaje działalności mają stać się przekrojem informacyjnym w odniesieniu do poszczególnych elementów sprawozdania finansowego. Jednak wątpliwości może budzić zasadność prowadzonych dyskusji bez wcześniejszego przyjęcia wspólnych założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej, które, bądź co bądź, stanowią jej fundament.

Proponowane przez IASB i FASB rozwiązania zostały w środowisku osób zajmujących się rachunkowością określone jako rewolucyjne. Środowisko naukowe jednak podzieliło się na zwolenników i przeciwników propozycji ujętych w projekcie, a w szczególności ich praktycznej przydatności.

Pierwszym krokiem zmierzającym do osiągnięcia daleko idącej zbieżności MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” z amerykańskim SFAC 130 „Reporting Comprehensive Income” w nowej formule sprawozdawczości finansowej, była dokonana zmiana MSR 1¹⁶, wprowadzająca od stycznia 2009 roku sprawozdanie z wyniku całościowego (*comprehensive income*), sporządzanego w dwóch możliwych wariantach oraz zmiana nazewnictwa dotychczasowych elementów sprawozdawczości finansowej, co spotkało się z krytyką środowiska finansowego. Podjęte w skali ponadnarodowej działania, mające na celu eliminowanie ujawnionych m.in. przez kryzys finansowy niedociągnięć systemu ra-

¹⁴ IASCF: *Conceptual Framework*. IASC Update, London, March 2009, s. 1.

¹⁵ *Discussion Paper Preliminary Views on Financial Statement Presentation*, www.iasb.org (20.01.2012).

¹⁶ Międzynarodowy Standard Rachunkowości 1: *Prezentacja Sprawozdań Finansowych*, MSR 1, [w:] Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1274/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r., zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1, DzU UE.L.08.339.3., z dnia 18.12.2008 r.

chunkowości, zostały określone jako działania pozorne, „sprowadzające się do niekoniecznie potrzebnych zmian w nazewnictwie”¹⁷.

Podsumowanie

Podjęcie współpracy między dwiema największymi Radami IASB i FASB jest niezwykle cenne, zwłaszcza, że obecne rozwiązania nie są dostosowane do aktualnych wymagań stawianych sprawozdawczości finansowej. Jednak standardy rachunkowości, z natury rzeczy, są ogólne i nie mogą dotyczyć pojedynczych transakcji, a w praktyce gospodarczej dają przedsiębiorstwom duży margines swobody wyboru przyjmowanych rozwiązań. Ich stosowanie wymaga i będzie wymagało wiedzy, doświadczenia i odpowiedzialności. Z kolei użytkownicy sprawozdań finansowych mają prawo oczekiwać, że odpowiedni regulatorzy, dzięki przyjętym rozwiązaniom, ograniczą możliwości celowego czy też nieświadomego zniekształcania obrazu jednostek, kreowanego w sprawozdaniach finansowych. Ograniczenie to leży w interesie zdecydowanej większości interesariuszy.

Globalny kryzys finansowy ujawnił, że podstawowym problemem związanym z dążeniem do wiarygodności informacji sprawozdawczej jest wycena bilansowa. Roczne sprawozdanie finansowe przedsiębiorstwa nadal jest dobrym źródłem informacji na temat jego sytuacji majątkowo – finansowej czy wypracowanego wyniku finansowego, jednak konieczne jest uporządkowanie metod wyceny i dostosowanie ich do zmian zachodzących na globalnym rynku. Zdaniem autorki, szerokie zastosowanie wartości godziwej w wycenie bilansowej problemu nie rozwiąże. Wartość godziwa jest w znacznym stopniu kategorią idealną a nawet nierzeczywistą, w szczególności w sytuacji, kiedy jej wysokość wynika z oszacowania transakcji hipotetycznych, jakie mogłyby być zawarte na warunkach rynkowych.

Rozwiązania ujęte w istniejących regulacjach rachunkowości oraz wprowadzane w nich zmiany nie nadążają za zmieniającą się rzeczywistością, tempem i rodzajem zmian zachodzących w gospodarce światowej, co unaocznili jednoznacznie finansowy kryzys 2008–2009. Idealną sytuacją byłoby opracowanie światowego systemu sprawozdawczości finansowej, opartego na tych samych regułach, zasadach i procedurach, czego podjęły się IASB i FASB.

Wydaje się, że kierunek zmian przyjęty przez dwie najpotężniejsze instytucje zajmujące się standaryzacją jest właściwy. Jednak zdaniem autorki, proponowane rozwiązania nie zwiększą, w wystarczającym stopniu, wiarygodności sprawozdań finansowych. Jako podsumowanie niech posłużą słowa F. Alali i L. Cao, zgodnie z którymi w ostatecznym rozrachunku jakość sprawozdawczości finansowej zależy nie tylko od standardów, ale również od struktury i modelu biznesowego jednostki, uwarunkowań kulturowych, prawnych, politycznych oraz oddziaływania instytucji rynkowych w środowisku, w którym dana jednost-

¹⁷ E. Mączyńska: *Zagrożenia w działalności gospodarczej...*, s. 57.

ka prowadzi działalność¹⁸. S.T. Surdykowska, zwraca uwagę, że „kolejne kryzysy finansowe stanowią szczególne wyzwanie dla rachunkowości, która powinna reagować na zmiany środowiska gospodarczego w taki sposób, aby na trwałych fundamentach niezmiennych i uniwersalnych zasad rachunkowości pozostać nadal „językiem biznesu”, który przyczynia się do wzrostu efektywności mechanizmów rynkowych”¹⁹.

Przedstawione w opracowaniu rozważania, w opinii jego autorki, potwierdzają postawioną we wstępie tezę.

Literatura

- Alali F., Cao L.: *International Financial Reporting Standards – Credible and Reliable? An Overview*, „Advances in Accounting, Incorporating Advances in International Accounting” 2010, Vol. 26.
- Bogle J.C.: *Enough. True Measures of Money, Business and Life*, Wiley, New York 2008.
- Conceptual Framework Project, Phase C*. FASB 2010, <http://www.fasb.org> (20.12.2011).
- Discussion Paper Preliminary Views on Financial Statement Presentation*, www.iasb.org (20.01.2012).
- Gierusz J.: *Koszt historyczny czy wartość godziwa – dylematy wyceny w rachunkowości*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości Tom 62, SKwP, Warszawa 2011.
- IASCF: *Conceptual Framework*, IASC Update, London, March 2009.
- Karmańska A.: *Wartość ekonomiczna a paradygmat metody bilansowej (artykuł dyskusyjny)*. Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości Tom 38, SKwP, Warszawa 2007.
- Kędzior M., Grabiński K.: *Ocena opracowywanego przez IASB i FASB projektu założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości Tom 61, SKwP, Warszawa 2011.
- Kutera M., Syrdykowska S.T.: *Kryzysy gospodarcze a wiarygodność sprawozdań finansowych*, Difin, Warszawa 2009.
- Luty Z.: *Wirtualny wymiar informacji finansowych*, [w:] *Zagrożenia w działalności gospodarczej a prawo bilansowe*, red. E. Mączyńska, Z. Messner, PTE, SKwP, Warszawa 2010.
- Mączyńska E.: *Białe plamy i pułapki dzisiejszej rachunkowości*, „Rachunkowość” 2007, nr 9.
- Mączyńska E.: *Zagrożenia w działalności gospodarczej. Dylematy ustrojowo-strategiczne*, [w:] *Mendry upadłości przedsiębiorstw. Klęska czy druga szansa?*, red. E. Mączyńska, SGH, Warszawa 2009.
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości 1: *Prezentacja Sprawozdań Finansowych*, MSR 1, [w:] Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1274/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r., zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesie-

¹⁸ Alali F., Cao L.: *International Financial Reporting Standards – Credible and Reliable? An Overview*, „Advances in Accounting, Incorporating Advances in International Accounting” 2010, Vol. 26, s. 85.

¹⁹ Kutera M., Syrdykowska S.T.: *op.cit.*, s. 31.

- niu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1, DzU UE.L.08.339.3, z dnia 18.12.2008 r.
- Preliminary Views on an improved Conceptual Framework for Financial Reporting. The Reporting Entity. Discussion Paper*, IASB, London, May 2008.
- Stiglitz J.: *Szalone lata dziewięćdziesiąte*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Zuchewicz J.: *Nowy wymiar cech jakościowych sprawozdawczości finansowej*, [w:] *Systemy zarządzania kosztami i dokonania*, red. E. Nowak, M. Nieplowicz, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 122, Wrocław 2010.
- Zuchewicz J.: *Polityka rachunkowości jednostki oraz ujęcie jej zmian w sprawozdaniu finansowym według regulacji polskich i międzynarodowych*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości Tom 60, SKwP, Warszawa 2011.
- Zuchewicz J.: *Sprawozdawczość finansowa jako źródło informacji o wynikach przedsiębiorstwa w dobie globalizacji*, [w:] *Czas na pieniądź. Zarządzanie Finansami. Inwestycje, wycena przedsiębiorstw, zarządzanie wartością*, red. D. Zarzecki, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 639, Szczecin 2011.

dr Joanna Zuchewicz
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki
Katedra Finansów i Rachunkowości

Streszczenie

Celem artykułu jest z jednej strony przybliżenie podjętych przez gremia tworzące międzynarodowe standardy rachunkowości IASB i FASB prac, mających za zadanie zwiększenie m.in. wiarygodności sprawozdawczości finansowej jako podstawowego źródła informacji o sytuacji finansowej jednostki gospodarczej, z drugiej zaś analiza słuszności proponowanych rozwiązań.

Zmieniająca się rzeczywistość gospodarcza, wynikająca zarówno z procesu globalizacji jak i kryzysu finansowego, spowodowała krytykę sprawozdawczości finansowej jako wiarygodnego źródła informacji o wynikach jednostki. Przedstawiona sytuacja może prowadzić do zafałszowania rzeczywistej wartości firmy i jej aktywów oraz wyniku finansowego. Mając powyższe na uwadze, autorka wysuwa następującą tezę: wiarygodnych i prawdziwych informacji o wynikach przedsiębiorstwa mogą dostarczać sprawozdania finansowe skonstruowane na bazie rzetelnej wyceny bilansowej, ujmujące wszystkie istotne transakcje i składniki majątku jednostki oraz posiadające cechy jakościowe zawarte w normach rachunkowości.

**THE CONCEPT OF STATEMENT INFORMATION CREDIBILITY
IN TIMES OF FINANCIAL CRISIS**

Summary

The objective of the paper is, on the one hand, to discuss efforts undertaken by the authorities responsible for preparing IASB and FASB aimed at increasing, among others, financial statements credibility as the basic source of information about an economic entity financial situation and, on the other hand, to analyze the validity of suggested solutions.

The changing economic reality, as the aftermath of both globalization processes and financial crisis, resulted in criticism of financial statements as a reliable source of information about an economic entity performance results. The presented situation may result in distorting the actual company value, its assets and also its financial result. Having the above in mind, the author puts forward the following thesis: credible and true information about company results, may be present in financial statements prepared on the basis of reliable balance sheet valuation, covering all crucial transactions and assets of an entity and including qualities required by the due accounting standards.